

NÉPDALELEMZÉSI KISSZÓTÁR – ALAPOK (zeneiskolától a zeneakadémiáig használható)

Egy népdalt elénkelhetünk szöveggel, szolmizálva, vagy ABC-vel. Emellett elemezhetjük, beszélhetünk is róla. Hogy ne beszéljünk túl hosszan, egy-egy szóval összefoglalhatók a tulajdonságaik, jellemzőik. Íme:

Szótár

Izo	Azonos, egyforma	
Hetero	Különböző, nem egyforma	Megváltozó, változó, váltakozó, teljesen eltérő
Ambitus	Hangterjedelem	A legmagasabb és a legmélyebb hang távolsága; E hangok számjelzésével pl.: VII-8 (lá záróhang esetén: szó,- lá)* záróhang =1. A magasabbak jele arab szám, a mélyebbeké római szám.
Szillabia	Szótagszám	Szótag
Izoszillabikus	Egyforma szótagszámú	A dal minden sorában ugyanannyi szótag van. (Azonos)
Heteroszillabikus	Különböző szótagszámú	A dal nem minden sora egyforma szótagszámú. Vagy mind más.
Ritmia	Ritmus	A dal sorainak ritmusa
Izoritmikus	Azonos ritmusú.	A dal minden sorának egyforma a ritmusa.
Heteroritmikus	Különböző ritmusú.	A dal nem minden sora azonos ritmusú. Vagy minden soré más.
Pódia	Ütemszám, avagy súlyszám.	A magyar népzeneben az ütem első hangja a hangsúlyos.
Izopódikus	Azonos ütemszámú	A dal minden sorában ugyanannyi ütem van, tehát ugyanannyi súly is
Heteropódikus	Különböző ütemszámú	A dal soraiban nem egyforma az ütemszám, így a súlyszám sem.
Bipódikus	Kétütemű	A dal minden sorában 2 ütem van. Tehát soronként egyforma ütemszám: 2
Tripódikus	Háromütemű	A dal minden sorában 3 ütem van. Egyforma ütemszám soronként: 3
Tetrapódikus	Négyütemű	A dal minden sorában 4 ütem van. Egyforma ütemszámú sorok, 4-4 ütemmel.
Metria	Ütemmutató Mérték	
Izometrikus	Azonos ütemmutatójú	A dal ütemmutatója végig ugyanaz, nem változik. pl.: 2/4.
Heterometrikus	Nem egyforma ütemmutatójú.	Az ütemmutató megváltozik. 3 3 3 3 3 2 3 3... negyed Az ütemmutató váltakozó. 3 2 3 2 3 2 ... negyed

*Záróhang, alaphang: Utolsó hang. Számjele: 1. Ettől indul a hangok számozása. pl.: lá=1. akkor ti=2 dó=3

Pienhang Vendéghang: nem oda tartozó, mégis ott levő hang. pl.: a pentaton d-r-m--sz-l hangkészletű
Vendéghang lehet ezek mellett a **ti** és a **fá**

Átmenőhang Tercet kitöltő hang pl.: A dó-t és a lá-t a **ti** köti össze; a szó-t és a mi-t a **fá**.

Csúcshang A dal legmagasabb hangja

Stílus: Gyökereiben honfoglalás előtti = **régi**; kb. 300 éves = **új**; **Vegyes; Egyedi**...ld.: népzenei alapok c.lap

Példa a legegyszerűbb elemzésre:

Megrakják a tüzet

Régi stílusú

Ereszkedik, Kvintváltó Sorai: A⁵ B⁵ A B vagy: A B A₅ B₅ Kvintváltás a világon 3 helyen van.

l s m r d l, s, hangkészlet Hangsora: pentaton. Pontosabban: lá, a záróhang: lá-pentaton.

Parlando-rubato előadásmód: Szöveghez alkalmazkodó „ritmus” és előadás. Ezért nincs metria, pódia, ritmia

Izoszillabikus 6 6 6 6. ú.n.: ősi 6-os szótagszámú dal

Párhuzamot mutat: természet és lelki világ képei: tűz - a szerelem tüze; a tűz táplálása - a szerelem táplálása

hangterjedelme: 8-VII (lá – szó,) vagy: VII-8 (szó,-lá)